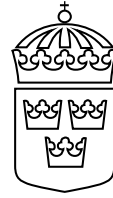

Regeringens skrivelse

2024/25:112

Verksamheten inom Nato under helåret 2024

Skr.
2024/25:112

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 2025

Ulf Kristersson

Maria Malmer Stenergard
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten inom Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) under 2024.

Innehållsförteckning

1	Sveriges Natomedlemskap och integrering i Natos strukturer	3
2	Washington toppmötet	4
3	Natos stöd till Ukraina	5
3.1	Rysslands aggression mot Ukraina	5
3.2	Natos stöd och relation till Ukraina	6
4	Natos verksamhet under 2024	7
4.1	Avskräckning och försvar	7
4.1.1	Natos operationsplanering	7
4.1.2	Natos förmågeplaneringsprocess	9
4.1.3	Resiliens och civil beredskap	9
4.1.4	Cyberförsvar	10
4.1.5	Övningsverksamhet	11
4.1.6	Kärnvapenavskräckning	11
4.1.7	Integrerat luft- och robotförsvar	12
4.1.8	Materiel, försvarsindustri och standardisering	12
4.1.9	Innovation	13
4.1.10	Rymd	14
4.1.11	Rustningskontroll, nedrustning och icke- spridning	15
4.1.12	Antiterrorism	16
4.2	Krishantering och förebyggande	16
4.2.1	Natos utbildningsinsats i Irak	17
4.2.2	Natos insats i Kosovo	17
4.3	Säkerhetssamarbete	17
4.3.1	Samarbete med Europeiska unionen	18
4.3.2	Partnerskap för fred	18
4.3.3	Bosnien och Hercegovina, Georgien och Moldavien	19
4.3.4	Södra grannskapet	19
4.3.5	De indopacifiska partnerländerna	20
4.3.6	Natos initiativ för försvars- och säkerhetskapacitetsuppbyggnad	20
4.4	Horisontella frågor	21
4.4.1	Kvinnor, fred och säkerhet samt mänsklig säkerhet	21
4.4.2	Klimatförändringar	21
4.4.3	Strategisk kommunikation	22
5	Bilaga 1 – Förteckning över Natos medlemsstater	24
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2025	25

1 Sveriges Natomedlemskap och integrering i Natos strukturer

Den 7 mars 2024 blev Sverige Natomedlem. Det har inneburit ett paradigmskifte för den svenska utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken. Som Natomedlem omfattas Sverige av ömsesidiga försvarsförpliktelser enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget. Sverige har därmed också åtaganden enligt detta fördrag gentemot samtliga övriga allierade. Sverige för en solidarisk allianspolitik och bidrar till att stärka säkerheten och stabiliteten i vårt närområde liksom i det euroatlantiska området som helhet. Sverige ska vara en trovärdig, pålitlig och solidarisk allierad som över tid bidrar till hela Natos säkerhet i enlighet med alliansens 360-gradersperspektiv på säkerhet och försvar. 360-gradersperspektivet innebär att alliansen ska ha beredskap att hantera alla hot och utmaningar i alla riktningar över land-, luft-, sjö-, cyber- och rymddomänerna. Genom medlemskapet i Nato har Sverige stärkt sitt säkerhetspolitiska inflytande och bidragit till säkerhet och stabilitet i hela det euroatlantiska området. Sverige bidrar aktivt till Natos tre kärnuppgifter: avskräckning och försvar, krishantering och förebyggande samt säkerhetssamarbete.

Från och med den 5 juli 2022 och fram till det att Sverige blev medlem i Nato hade Sverige status som inbjudet land. Under den här perioden fördjupade Sverige och Nato sitt samarbete och Sverige deltog i arbetet i de flesta av Natos kommittéer och arbetsgrupper men utan beslutsrätt. Vid Sveriges delegation vid Nato utökades bemanningen under den här perioden och efter inträdet bytte myndigheten namn till Sveriges ständiga representation vid Nato. Sverige var väl förberett vid inträdet som medlem i organisationen.

Sverige deltar sedan den 7 mars 2024 fullt ut i Natos beslutsfattande och bidrar därmed till att påverka alliansens inriktning. Svenska prioriteringar under året har varit att stärka Natos kollektiva avskräcknings- och försvarsförmåga inte minst genom integreringen av Sverige i Natos planverk och strukturer samt genom konkreta bidrag till Natos aktiviteter, insatser och operationer. Vidare har Sverige prioriterat Natos stöd till Ukraina samt att Nato ska föra en samlad, långsiktig och strategisk politik för att motverka Rysslands maktexpansion och möjligheter att göra skada.

Som allierad är Sverige en del av Natos kollektiva avskräcknings- och försvarsförmåga samt Natos styrke- och ledningsstruktur. Sveriges geografiska läge och förmåga att stödja andra allierade är avgörande för att Nato ska kunna verka i vår del av Europa.

Sverige deltar i Natos operationsplanering och i Natos förmågeplaneringsprocess. Sverige ingår även i den del av Natos operationsplanering som inkluderar Natos kärnvapenavskräckning. Sverige har tilldelats interimistiska förmågemål och Försvarsmaktens befintliga krigsorganisation har anmälts till Natos styrkemodell.

Sverige deltar aktivt inom Nato för att stärka arbetet med kvinnor, fred och säkerhet samt för att genomgående integrera ett jämställdhetsperspektiv i Natos verksamhet.

Försvarsmakten har under året bemannat befattningar vid Natos olika militära staber. Bland dessa finns Sveriges första general inom Nato.

Sedan medlemskapet har Sverige även bemannat ett tiotal civila sekunderingar (Voluntary National Contributions) vid Nato högkvarteret i Bryssel. Sverige bidrar även med drygt 15 civila experter inom olika beredningssektorer till Natos pool av civila experter under Resilienskommittén.

Den 12 december 2024 beslutade riksdagen i enlighet med regeringens förslag i propositionen Svenskt bidrag till Natos avskräckning och försvar under 2025 (prop. 2024/25:22). Riksdagens beslut innebar ett medgivande för regeringen att ställa en svensk väpnad styrka bestående av markförband, specialförband och amfibieförband om högst 1 200 personer, högst sex örlogsfartyg med tillhörande personal och högst 24 stridsflygplan med tillhörande personal till förfogande t.o.m. den 31 december 2025 för att bidra till Natos samlade avskräckning och försvar av det nordatlantiska området (prop. 2024/25:22, bet. 2024/25:UFöU2, rskr. 2024/25:104). Propositionen innefattar bidrag till bland annat Natos multinationella brigad i Lettland, Natos marina styrkor och Natos luftströmsövervakning och incidentberedskap.

2 Washington toppmötet

Den 9–11 juli 2024 deltog Sverige för första gången som fullvärdig medlem på Natos toppmöte som ägde rum i Washington DC. Regeringen representerades av statsminister Ulf Kristersson, utrikesminister Tobias Billström och försvarsminister Pål Jonson. Toppmötet samlade stats- och regeringschefer från Natos samtliga 32 medlemsländer samt särskilt inbjudna ledare. De särskilt inbjudna ledarna var Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj, ledare från Australien, Japan, Nya Zeeland och Sydkorea samt ordföranden för Europeiska rådet och EU:s höga representant för utrikes frågor. Under toppmötet uppmärksammades alliansens 75-årsjubileum.

Mötet kretsade kring tre huvudsakliga teman: avskräckning och försvar, stöd till Ukraina samt samarbetet med EU och Natos partnerländer, framför allt i Asien.

Toppmötesdeklarationen konstaterade att alliansens kollektiva försvar förstärktes. Försvarsutgifter bland europeiska allierade och Kanada hade under 2024 ökat med 18 procent och allierade investerade i modernare försvarsförmågor. Två tredjedelar av allierade uppfyllde åtagandet från 2014 om att lägga minst 2 procent av BNP på försvarsutgifter. Samtidigt betonades att det i många fall behövs försvarsutgifter bortom 2 procent för att möta behoven utifrån det försämrade säkerhetspolitiska världsläget. Vidare konstaterades att arbete pågick för att dels bidra med nödvändiga styrkor, förmågor, resurser och infrastruktur till Natos operationsplaner i enlighet med alliansens operationsplaneringsprocess, dels att integrera Natos framskjutna närvaro längs den östra flanken i dessa planer. Allierade åtog sig även att fortsätta stärka sin resiliens genom att integrera civil planering i nationell och kollektiv operationsplanering. Det uppmärksammades också att arbete pågick med att fullt ut integrera Sverige och Finland i operationsplanerna och Natos strukturer.

Under toppmötet beslutade allierade även om ett stödpaket för Ukraina. Toppmötesdeklarationen bekräftade att Ukrainas framtid är i Nato och att allierade kommer att fortsätta stödja landets irreversibla väg mot full euroatlantisk integration, inklusive Natomedlemskap.

Deklarationen konstaterade att Kina blivit en avgörande möjliggörare av Rysslands krigföring i Ukraina vilket i sin tur påverkar den euroatlantiska säkerheten. Kina uppmanades upphöra med sitt stöd till Rysslands krigföring. I deklarationen lyftes även att Kina utsätter euroatlantisk säkerhet för systemiska utmaningar, exempelvis genom cyber- och hybridaktiviteter. I ljuset av detta var de indopacifiska partnerländernas deltagande vid toppmötet särskilt välkommet.

Toppmötet blev Jens Stoltenbergs sista efter tio år som generalsekreterare för Nato. I oktober 2024 tillträdde Mark Rutte som ny generalsekreterare.

Under 2024 har regeringen även deltagit vid Natos försvarsministermöten i februari, juni och oktober, Natos utrikesministermöten i april och december samt vid Natos informella utrikesministermöte i maj. De viktigaste frågorna vid dessa möten har varit Natos avskräckning och försvar, Natos stöd till Ukraina samt samarbetet med partnerländer i Asien, Mellanöstern och Afrika liksom med EU. Hybrida hot och destabiliserande aktiviteter mot Nato och de allierade samt behovet av motåtgärder har också diskuterats vid dessa möten.

3 Natos stöd till Ukraina

3.1 Rysslands aggression mot Ukraina

Efter att Nato de senaste 30 åren sökt att bygga ett partnerskap med Ryssland ledde landets fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 till att alliansen inte längre betraktar Ryssland som en partner. Redan efter Rysslands annektering av Krim 2014 avbröts allt praktiskt militärt och civilt samarbete. I Natos senaste strategiska koncept, vilket antogs på toppmötet i Madrid 2022, pekas Ryssland ut som det mest signifikanta och direkta hotet mot allierades säkerhet liksom mot fred och stabilitet i det euroatlantiska området. Nato fördömde i starkast möjliga ordalag den fullskaliga ryska invasionen av Ukraina i februari 2022. Nato har krävt att Ryssland avbryter sin aggression mot Ukraina, upphör med våldsanvändningen mot Ukraina samt genomför ett fullständigt och ovillkorligt tillbakadragande av sina styrkor från Ukrainas territorium. Nato har också understrukit att allierade aldrig kommer att erkänna Rysslands olagliga och illegitima annekteringar. Rysslands aggression mot Ukraina underminerar såväl den euroatlantiska som den globala säkerheten och utgör en flagrant överträdelse av folkrätten samt utmanar den europeiska säkerhetsordningen. Nato har också vid upprepade tillfällen understrukit att alliansen inte söker konfrontation med och inte utgör ett hot mot Ryssland.

På toppmötet i Washington 2024 framhöll Nato sin beslutsamhet att motverka Rysslands aggressiva beteende. Alliansen kom även överens om

att ta fram rekommendationer om Natos strategiska förhållningssätt till Ryssland inför toppmötet i Haag 2025. Regeringen verkar för att Nato ska föra en samlad, långsiktig och strategisk politik för att motverka Rysslands maktexpansion och möjligheter att göra skada. Stödet till Ukraina är ett av de mest kraftfulla verktygen för att motverka Rysslands aggressiva beteende.

På Natos utrikesministermöte i Bryssel i december 2024 diskuterade allierade Rysslands aggressiva beteende och eskalerande kampanj av hybrida hot och aktiviteter i Natoländer. Utrikesministrarna enades om en rad åtgärder för att motverka Rysslands fientliga åtgärder mot allierade, bland annat utökad underrättelsearbete, fler militära övningar, stärkt skydd av kritisk infrastruktur, förbättrat cyberförsvar och stärkta åtgärder mot den ryska skuggflottan. Generalsekreterare Rutte framhöll i samband med mötet vikten av nära samverkan med EU i dessa frågor.

3.2 Natos stöd och relation till Ukraina

Nato och allierade fäster stor vikt vid Ukrainas säkerhet. Ukraina gick 1994 med i Natos partnerskap för fred, och 1997 etablerades Nato-Ukrainakommissionen för att utveckla samarbetet. På Natos toppmöte i Bukarest 2008 deklarerade allierade att Ukraina ska bli medlem i Nato. Natos samarbete med Ukraina har intensifierats sedan Rysslands annektering av Krim 2014. Sedan Rysslands fullskaliga invasion i februari 2022 har Nato mycket tydligt ställt sig bakom Ukrainas rätt till självförsvar i enlighet med artikel 51 i FN-stadgan och deklarerat att alliansen står fast vid sitt engagemang att ytterligare stärka det politiska och praktiska stödet som möjliggör för Ukraina att fortsatt försvara sin självständighet, suveränitet och territoriella integritet.

2016 inrättades stödpaketet Comprehensive Assistance Package (CAP) för att möjliggöra praktiskt stöd från alliansen till Ukraina. Vid Natos toppmöte i Madrid 2022 beslutades att ytterligare öka stödet via CAP. Vid toppmötet i Vilnius 2023 fattades beslut om att stödet skulle bli flerårigt och att det skulle rikta in sig på att stödja uppbyggnaden av Ukrainas säkerhets- och försvarssektor samt stärka Ukrainas interoperabilitet med Nato. Stödet genom CAP utgörs av icke-dödligt militärt stöd, antingen för att tillgodose Ukrainas omedelbara behov, som exempelvis sjukvårdsutrustning, uniformer, bränsle och elgeneratorer, eller medel- och långsiktigt stöd för att stärka Ukrainas försvarssektor. Sverige bidrog under 2024 med 33 miljoner kronor till CAP. I november 2024 uppgick det sammanlagda stödet som levererats genom CAP till Ukraina till drygt 800 miljoner euro.

Under toppmötet i Vilnius 2023 beslutade alliansen även att uppgradera relationen mellan Nato och Ukraina genom att inrätta Nato-Ukrainarådet där alliansens medlemmar och Ukraina möts på lika villkor för att främja politisk dialog, samarbete och Ukrainas Natonärmande. Ukraina har i och med detta en av de mest privilegierade relationerna med Nato. Inom ramen för Nato-Ukrainarådet har såväl Nato som Ukraina möjlighet att kalla till konsultationer på olika nivåer för politisk dialog, försvars- och säkerhetssamverkan samt för konsultationer om Ukrainas Natonärmande.

Nato stödjer Ukraina i genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Skr. 2024/25:112

På toppmötet i Washington 2024 beslutade Nato att inrätta stödåtgärden NATO Security, Assistance and Training for Ukraine (NSATU) för att koordinera militärt stöd och utbildning till Ukraina. Sverige bidrar med personal till stödåtgärden. Alliansen beslutade också att inrätta centret NATO-Ukraine Joint Analysis, Training and Education Centre (JATEC) i Bydgoszcz i Polen för att identifiera och genomföra lärdomar från Rysslands aggressionskrig mot Ukraina samt bidra till Ukrainas ökade interoperabilitet. Sverige bidrar både med expertis och med bemanning till centret. Därutöver tillkännagav Nato ett långsiktigt finansiellt åtagande för militärt stöd till Ukraina om minst 40 miljarder euro under 2024 och långsiktigt därefter. Nato beslutade även att utse en särskild senior representant för Nato i Ukraina, vilket generalsekreteraren gjorde senare samma månad.

Ukraina lämnade i september 2022 in en ansökan om medlemskap i Nato. Vid toppmötet i Vilnius 2023 beslutade alliansen att avskaffa kravet på en särskild handlingsplan för medlemskapet. Allierade framhöll i toppmötesdeklarationen att en inbjudan till medlemskap i alliansen kommer att ställas ut när allierade är överens och villkoren är uppfyllda. Under Washingtontoppmötet 2024 kom samtliga allierade överens om att Ukrainas väg mot Nato är oåterkallelig. Toppmötesbesluten och allierades pågående arbete till stöd för Ukraina har som syfte att tjäna som en brygga för ukrainskt medlemskap i Nato. Regeringen stödjer Ukrainas euroatlantiska integrering, inklusive medlemskap, och står bakom att Ukrainas framtid är i Nato.

4 Natos verksamhet under 2024

4.1 Avskräckning och försvar

Avskräckning och försvar är en av Natos tre kärnuppgifter. Genom att kontinuerligt uppvisa en trovärdig militär försvarsförmåga signalerar Nato att alliansen står redo att försvara sig. Alliansen står ständigt i beredskap att med kort varsel förstärka avskräckningen genom utökad närvaro eller förstärkta aktiviteter om det bedöms nödvändigt utifrån säkerhetsläget.

4.1.1 Natos operationsplanering

Natos operationsplanering utgår från Natos koncept för avskräckning och försvar (Concept for the Deterrence and Defence of the Euro-Atlantic Area, DDA). Konceptet syftar till att säkerställa ett sammanhållet ramverk i Nato för att möta hot mot alliansen. DDA-konceptet bygger på en kombination av allierades kärnvapenförmåga, konventionella förmågor och missilförsvar, kompletterat av cyber- och rymdförmågor.

Nato har under de senaste åren stärkt sin förmåga till avskräckning och försvar, bland annat genom att utöka sin framskjutna militära närvaro längs den östra flanken. Vid toppmötet i Washington 2024 enades alliansen om att även etablera en framskjuten närvaro i Finland. Sverige har åtagit sig ramverksnationsansvaret för Natos framskjutna närvaro i Finland.

Andra åtgärder för att förstärka alliansens avskräckning och försvar utgörs av ett ökat antal större övningar, en anpassad ledningsstruktur samt ökad förmåga att förstärka, förflytta och upprätthålla förmåga hos allierades förband. Militär rörlighet utgör en del av detta.

Arbetet under året har varit inriktat på att säkerställa genomförbarheten i fråga om Natos operationsplaner. För genomförandet av militära operationer krävs militära förmågor såväl som civilt stöd. En viktig del av arbetet har därför varit att öka civila aktörers förmåga att stödja det militära försvaret. En del i detta är att tillhandahålla värdlandsstöd. Vid toppmötet i Washington 2024 antogs ett nytt koncept för värdlandsstöd med syfte att möjliggöra storskaliga militära operationer och att uthålligt försörja, skydda, förflytta och leda militära förband. Arbete pågår inom Nato med att utifrån konceptet ta fram ett nytt avtal om värdlandsstöd.

Alliansens kollektiva försvar bygger på gemensam användning av allierades militära resurser där militära styrkor från enskilda medlemsstater efter begäran från Nato och efter nationellt fattade beslut ställs under Natos befäl. Natos styrkemodell organiserar Natos samlade resurser för operationer i fred, kris och krig med tillhörande beredskapskrav. Allierade anmäler in förband och förmågor till styrkemodellen utifrån planverkets kravställningar. Regeringen gav den 16 maj 2024 Försvarsmakten i uppdrag att anmäla myndighetens beslutade befintliga och finansierade krigsorganisation till Natos styrkemodell. Regeringen beslutade också att de nationella krigsförbanden ska anmälas i takt med att de växer till. Anmälan till Natos styrkemodell innebär inte att krigsförbanden ställs under Natobefäl. För att så ska ske krävs särskilda nationella beslut.

Regeringen gav den 5 juni 2024 Försvarsmakten i uppdrag att genomföra verksamhet inom ramen för Natos luftrumsövervakning och incidentberedskap genom att ställa incidentberedskapsflyg till Natos förfogande för genomförande av luftrumsövervakning och identifieringsåtgärder i internationellt luftrum baserat från svenskt territorium.

Allierades fredstida militära verksamhet i form av krigsförbandsproduktion, övningar samt operationer och andra aktiviteter för avskräckning utgör verktyg för att reglera Natos förhållningssätt och styrkedisposition utifrån ett föränderligt säkerhetsläge. I propositionen Svenskt bidrag till Natos avskräckning och försvar under 2025 (prop. 2024/25:22) sökte regeringen riksdagens bemyndigande för att ställa en väpnad styrka till förfogande för att bidra till Natos samlade avskräckning och försvar av det nordatlantiska området. Regeringen överlämnade propositionen till riksdagen den 7 oktober 2024. Den 12 december 2024 beslutade riksdagen i enlighet med regeringens förslag.

Regeringens proposition syftar till att omsätta den solidariska allianspolitiken i praktiken och möjliggöra svenska militära bidrag inom ramen för Natos avskräckning och försvar under 2025.

Riksdagens beslut innebar ett medgivande för regeringen att ställa en svensk väpnad styrka bestående av markförband, specialförband och amfibieförband om högst 1 200 personer, högst sex örlogsfartyg med tillhörande personal och högst 24 stridsflygplan med tillhörande personal till förfogande till och med den 31 december 2025 för att bidra till Natos samlade avskräckning och försvar av det nordatlantiska området.

Bidraget omfattar ett markförband till Natos multinationella brigad i Lettland, örlogsfartyg med tillhörande personal till Natos stående marina styrkor inom det nordatlantiska området, stridsflyg med tillhörande personal till Natos lufttrumsövervakning och incidentberedskap inom det nordatlantiska området samt markförband, specialförband och amfibieförband, örlogsfartyg med tillhörande personal och stridsflygplan med tillhörande personal till vissa andra fredstida säkerhetshöjande operationer och aktiviteter. Det svenska styrkebidraget inom ovan angivna ramar lämnas under 2025 inom de närmare tidsangivelser och omfattning som följer av Natos operationsplanering.

4.1.2 Natos förmågeplaneringsprocess

Som allierad deltar Sverige i Natos förmågeplaneringsprocess. Sverige tilldelades redan som inbjuden medlem under 2023 så kallade interimistiska förmågemål. Dessa mål är en del av den cykel av förmågeplaneringsprocessen som pågick 2019–2022 och baseras därmed på behov som inte beaktat det försämrade säkerhetspolitiska läget efter den storskaliga ryska invasionen av Ukraina år 2022. Sveriges interimistiska mål är därmed en del av det som inom alliansen benämns som förmågemål 2021 (Capability Targets 2021).

En ny cykel inleddes år 2023 med godkännande av den politiska inriktningen för förmågeplaneringen (Political Guidance 2023) vilken, mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget, kommer att innebära avsevärt utökade förmågemål för Sverige och övriga allierade. Under 2024 har Natos förmågeplaneringsprocess fortsatt genom att utveckla gemensamma kravställningar som under 2025 kommer att tilldelas allierade som nya förmågemål (Capability Targets 2025). Sverige har under 2024 tilldelats utkast på dessa förmågemål.

Under 2024 har de allierades arbete med att uppnå nuvarande förmågemål utvärderats. Sverige har i samband med det genomgått sin första så kallade förmågeöversyn som Natomedlem.

4.1.3 Resiliens och civil beredskap

Inom alliansen används uttrycket civil beredskap för åtgärder som är centrala för de allierades resiliens och som är nödvändiga som möjliggörare för det kollektiva försvaret. Resiliensarbetet ses både som ett nationellt ansvar och ett kollektivt åtagande. I syfte att stärka alliansens samlade motståndskraft bedriver Nato verksamhet för att ge stöd till allierade i deras arbete för att bedöma och stärka sin nationella resiliens och civila beredskap.

Under 2024 fortsatte Nato sitt arbete med att stärka alliansens resiliens. I samband med Natos toppmöte i Washington enades stats- och

regeringscheferna om att integrera civil planering utifrån hela hotskalan i den nationella och gemensamma operationsplaneringen. De allierade kom också överens om att fördjupa samarbetet inom området, både mellan de allierade och mellan alliansen och dess partners, som EU.

Resilienskommittén är sedan 2022 Natos högsta organ för resiliensfrågor. Resilienskommittén är sammanhållande inom Nato för bland annat strategisk inriktning, vägledning och samordning av resiliensarbetet. Under året deltog Sverige aktivt i arbetet i Resilienskommittén och dess undergrupper.

Som ett led i Natos stärkta resiliensåtagande har de allierade utsett särskilda seniora nationella tjänstemän, som ska bidra till en stärkt dialog i Nato inom resiliensområdet. I maj 2024 deltog Sverige i ett möte i denna krets som USA stod värd för i Washington.

Genom att Sverige är aktivt i Natos arbete och bidrar med erfarenheter med att utveckla och stärka det civila försvaret stärks också alliansens förmåga till avskräckning och försvar. Regeringens inriktning är därför att Sverige ska bidra till Natos policyutveckling inom området resiliens och civil beredskap, samt eftersträva och tillvarata de möjligheter att utveckla Sveriges totalförsvar som följer av medlemskapet i Nato.

4.1.4 Cyberförsvar

Alliansen och dess allierade är konstant utsatta för ett brett spektrum av cyberhot. Potentiella motståndare genomför cyberangrepp för att exempelvis inhämta underrättelser och skada kritisk infrastruktur. Rysslands krigföring i Ukraina illustrerar hur omfattande cyberangrepp utgör en komponent i dagens väpnade konflikter. Ryssland har även intensifierat sina hybridoperationer mot allierade och Natos partnerländer inklusive genom cyberangrepp. Nato konstaterar att Kinas cyberoperationer mot allierade också skadar alliansens säkerhet.

För att möta cyberhot är ett starkt cyberförsvar en nödvändig del av alliansens förmåga till avskräckning och försvar. Cyberförsvar i Nato avser förmågan att skydda alliansens egna nätverk, förmågan att verka i cyberdomänen, att stärka de allierades nationella cybersäkerhet och resiliens samt för Nato att utgöra en plattform för politiska konsultationer och gemensamt agerande. Nato har fastställt att cyberangrepp (liksom hybrida angrepp) under vissa förutsättningar kan utgöra ett väpnat angrepp som kan leda till tillämpning av artikel 5 i det nordatlantiska fördraget.

I Nato benämns åtagandet från de allierade att stärka sin nationella cybersäkerhet för Cyber Defence Pledge. Under året har Sverige medverkat i detta arbete bland annat genom deltagande i Cyber Defence Pledge Conference i Haag. Sverige har även bidragit till utvecklingen av alliansens förmåga till kollektiva svarsåtgärder mot cyberhot. I maj 2024 gjorde Nordatlantiska rådet ett uttalande om en rad cyberangrepp, inklusive mot Sverige, som attribuerats till rysk underrättelsetjänst.

Vid Natos årliga cyberförsvarskonferens i London deltog Sverige genom Regeringskansliet (Utrikesdepartementet och Försvarsdepartementet), Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt. Inför toppmötet i Washington deltog Sverige i förhandlingarna som ledde fram till beslutet att etablera ett integrerat cyberförsvarscenter vid Natos

militärstrategiska högkvarter SHAPE, med såväl militära som civila komponenter. Syftet med centret är att stärka skyddet av alliansens nätverk, bidra till en gemensam lägesuppfattning och främja implementeringen av cyber som en operationsdomän.

4.1.5 Övningsverksamhet

Militär övningsverksamhet är en del av Natos avskräckning genom att synliggöra alliansens och de allierades militära förmåga och beredskap. Övningarna utgör samtidigt viktiga verktyg för att pröva och utveckla Natos planer, processer och koncept.

Verksamhetsåret 2024 präglades av storskalig militär övningsverksamhet då Nato genomförde sin största övningsserie på flera decennier, Steadfast Defender 24. Övningsserien bestod av ett antal övningar under våren med tyngdpunkt på norra och östra Europa med totalt deltagande om cirka 90 000 soldater och sjömän från samtliga 32 allierade. Syftet var att öva och synliggöra Natos förmåga att förstärka försvaret av Europa genom tillförsel av styrkor samt förmåga att genomföra komplexa operationer tillsammans. Under Steadfast Defender 24 övades för första gången de nya regionala planerna som antogs vid toppmötet i Vilnius 2023. Flera av övningarna i serien – Nordic Response 24, Immediate Response 24 och Swift Response 24 – genomfördes till del på svenskt territorium. Försvarsmakten deltog med delar av armén, flygvapnet och marinen, samt hemvärnet och försvarsgemensamma förband. För svenskt vidkommande innebar övningarna bland annat goda möjligheter till att pröva nationell förmåga att genomföra värdlandsstöd.

Under 2024 fortsatte Nato att utveckla sin stabsövningsverksamhet, bland annat genom den nya militärstrategiska övningen Steadfast Deterrence 24 i slutet av maj samt Steadfast Duel 24 på operativ nivå under hösten. Övningarna syftar till att öva Natos militära staber inom avskräckning och försvar där fokus under året var Natos nya snabbinsatsförmåga. För första gången deltog Sverige som allierad i en Natoled stabsövning. I övningen Steadfast Deterrence 24 deltog representanter från Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Regeringskansliet (Försvarsdepartementet). Övningen synliggjorde bland annat vikten av det civila stödet till det militära försvaret i en Natokontext.

Under 2024 har Nato fortsatt att genom övningsverksamhet utveckla förmågan att tillsammans med allierade och partners hantera storskalig evakuering med internationella patientflöden, där civila aktörer involveras i hög utsträckning. Sverige stod värd för den återkommande multinationella seminarieövningen Casualty Move 24 i vilken bland annat Socialstyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten samt regioner deltog.

4.1.6 Kärnvapenavskräckning

Natos avskräckning och försvar bygger på en kombination av militära förmågor, där kärnvapen ingår som en del. Frågor som rör alliansens kärnvapenpolicy och kärnvapenförmågor hanteras inom ramen för Nuclear Planning Group, där samtliga allierade utom Frankrike deltar.

Sverige deltog i sitt första möte i Nuclear Planning Group i samband med Natos försvarsministermöte i juni 2024.

Vid toppmötet i Washington i juli 2024 bekräftade alliansen på nytt att det grundläggande syftet med Natos kärnvapenavskräckning är att bevara fred, förhindra utpressning och avskräcka aggression. Toppmötesdeklarationen slår även fast att kärnvapenavskräckning utgör hörnstenen i alliansens säkerhet. Allierade bekräftade att nödvändiga åtgärder kommer att vidtas för att säkerställa att kärnvapenavskräckningen förblir trovärdig, effektiv och säker, vilket inkluderar anpassningsåtgärder såsom modernisering av existerande förmågor och stärkt förmåga till nukleär planering.

4.1.7 Integrerat luft- och robotförsvar

Det integrerade luft- och robotförsvaret är en viktig del i Natos avskräckning och försvar. Den samlade luftförsvarsförmågan är i flera avseenden en förutsättning för att flygstridskrafter och andra stridskrafter ska kunna verka. Natos policy för integrerat luft- och robotförsvar har uppdaterats och alliansen fortsätter att stärka sin förmåga genom olika initiativ, såsom den så kallade rotationsmodellen vilken syftar till att stärka förmågan vid Natos östra flank.

Sveriges integrering i Natos integrerade luft- och robotförsvar är av prioritet för såväl Nato som Sverige och omfattar nödvändiga åtgärder för att avskräcka från hot i luftdomänen samt att vid behov förhindra eller reducera verkan från sådana hot. På militär nivå innebär detta att Sverige integreras i ett brett nätverk av olika förmågor, bestående av sammankopplade nationella sensor-, lednings- och verkanssystem som övervakar och vid behov bekämpar olika former av hot från luften. Utöver utvecklingen av operativa koncept utgörs den svenska integreringen i Natos integrerade luft- och robotförsvar även av utveckling av bland annat nya lednings- och sensorsystem.

4.1.8 Materiel, försvarsindustri och standardisering

Den transatlantiska försvarsindustrin är en kritisk del av Natos avskräckning och försvar. Den förser alliansen med nödvändig utrustning, stärker den teknologiska spetskompetensen och säkerställer beredskap och interoperabilitet mellan medlemsländerna.

Nato har åtagit sig att använda sin roll som samordnare, standard- och kravställare för att främja en hållbar försvarsindustriell kapacitet. Ökade försvarsutgifter och långsiktiga investeringar i försvarsindustriell kapacitet gör det möjligt för industrin att stödja alliansens respons på en alltmer oförutsägbar och fientlig säkerhetsmiljö.

Natos ambition är att påskynda tillväxten av den försvarsindustriella kapaciteten och produktionen i enlighet med målen från den försvarsindustriella åtgärdsplanen (Defence Production Action Plan, DPAP) som antogs vid toppmötet i Vilnius 2023. Åtgärdsplanen fastställer ett antal specifika åtgärder och projekt för att möjliggöra för alliansen att stärka engagemanget med försvarsindustrin och öka produktionskapaciteten. Planen består av tre huvudsakliga sektioner: att aggregera

efterfrågan, att hantera försvarsindustriella utmaningar och att öka interoperabiliteten.

Att aggregera efterfrågan innebär att lägga samman beställningar av materiel från allierade och att harmonisera specifika krav. Detta kan ge industrin tydliga, förutsägbara och långsiktiga förutsättningar, vilket hjälper marknaden att förstå vad de allierade behöver och uppmuntrar industrin att investera i långsiktig produktionskapacitet. Ett led i detta arbete är Reoccurring Process, ett arbete där Nato identifierar och stödjer möjligheter att harmonisera gemensamma krav och föreslå gemensamma möjligheter för upphandling. Sverige har tagit ledarrollen för en sådan upphandling avseende 155 mm ammunition.

Med utgångspunkt i Natos roll som en central plattform, i enlighet med artiklarna 2 och 3 i nordatlantiska fördraget, förbinder sig alliansen att investera mer i sina försvarsindustrier. För att åstadkomma detta antogs NATO Industrial Capacity Expansion Pledge (NICE Pledge) vid Washington toppmötet i juli 2024. NICE Pledge är en politisk utfästelse som innefattar flera åtaganden; att stärka den transatlantiska försvarsindustrin genom innovation och samarbete, en mer systematisk ansats till försvarsindustriell utveckling, att leverera kritiska kapaciteter omedelbart, att öka storskaliga multinationella upphandlingar, att påskynda upptagandet av nya teknologier, att stödja Ukraina och dess försvarsindustri samt att stärka samarbetet med Natopartners och skydda försvarskritiska försörjningskedjor. Regeringen har i förhandlingarna drivit vikten av en konkurrenskraftig och hållbar försvarsindustri inom Nato.

Defence Industrial Production Board (DIPB) etablerades under 2024 och är en rådgivande styrelse avseende planerings- och anskaffningsfrågor. DIPB samlar allierade stater och industriföreträdare för att identifiera gemensamma utmaningar, utveckla rekommendationer samt stärka försvarsindustrin och den operativa effektiviteten. Inom DIPB deltar Sverige med en ledamot från Regeringskansliet (Försvarsdepartementet), samt leder, genom en ledamot från Försvarets materielverk, en av tre arbetsgrupper med fokus på försvarsindustriella utmaningar.

Inom arbetet med Natos standardiseringsavtal har regeringen gett Försvarmakten i uppdrag att ansvara för att lämna ratificeringsmeddelanden till Nato avseende standardiseringsavtal med tillhörande standarder. Natos standardiseringsavtal tas fram inom Nato och godkänns av medlemsstaterna i syfte att uppnå kraven på interoperabilitet och för att öka kostnadseffektiviteten.

4.1.9 Innovation

Nato fastställde 2021 alliansens framtida prioriteringar genom den så kallade 2030-agendan med fokus på resiliens och innovation. En viktig del i detta är behovet av att utveckla och bredda den militärindustriella basen med fler civil-militära aktörer, för att skapa synergier mellan den civila sektorns snabba teknikutveckling och de militära behoven inom alliansen.

Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic (Diana) upprättades för att stödja mindre företag med civil-militära tillämpningar

genom att erbjuda kapital, affärscoachning, och framför allt tillgång till militära behovsformuleringar. Genom sitt accelerationsprogram kan företag ansöka om att delta och bli placerade på en av Dianas accelerationshubbar där de får tillgång till dessa resurser.

Sverige har som allierad under året deltagit i Dianas styrelsearbete. Under året valdes generallöjtnant Dennis Gyllensporre till ordförande för Dianas styrelse för åren 2025–2026. Under juli månad ägde den årliga utlysningen rum i accelerationsprogrammet. Fler än 2 600 ansökningar lämnades in från företag i Natoländerna. Totalt beviljades 74 ansökningar, varav fem med deltagande av svenska företag. Detta placerar Sverige på en femteplats i förhållande till övriga allierade gällande antal beviljade ansökningar. Inom ramen för det civil-militära innovationsprogrammet som regeringen har beslutat samarbetar Försvarsmakten och Vinnova bland annat för att främja svenska företags deltagande i Diana.

Inom ramen för Diana har också det så kallade Allied Capital Community skapats. Syftet är att samla investerare från allierade som har förutsättningar att investera i små- och medelstora företag som kan bidra till att lösa militära behov och frågeställningar. Arbetet med Allied Capital Community har kommit i gång under året och hittills deltar ett par svenska företag i arbetet.

Natos innovationsfond är ett investeringsinitiativ som också syftar till att säkerställa att Natos medlemsländer har tillgång till banbrytande teknik och innovationer som kan stärka alliansens teknologiska förmåga. Fonden är en multilateral riskkapitalfond som genom strategiska investeringar i civila uppstarts företag stödjer utvecklingen av nya och disruptiva teknologier med dubbla användningsområden. Detta är ytterligare ett steg i den civil-militära samverkan för utveckling av nya teknologier.

Under året har Natos innovationsfond gjort flera investeringar i mindre uppstarts företag som utvecklar nya och banbrytande tekniker till exempel kvantteknik, AI-baserade applikationer, utvecklande av nya material med mera och som kan användas för att stärka Natos säkerhet, försvar och motståndskraft. Genom Sveriges deltagande i fonden kan också svenska företag och forskningsinstitutioner få tillgång till finansiering för utveckling av teknologier med dubbla användningsområden (civila och militära). Deltagandet i Natos innovationsfond liksom i Diana är ett led i regeringens ambition att positionera Sverige som en viktig aktör inom säkerhetsteknologi och att främja inhemsk innovationskapacitet liksom att utveckla nya militära förmågor.

I sammanhanget bör också nämnas de bidrag som svenska forskare lämnar till Natos forsknings- och teknologiorganisation (STO) och dess olika program.

4.1.10 Rymd

Nato tillmäter rymden ökad strategisk betydelse vilket framgår av alliansens övergripande rymdpolicy som antogs 2019. Under 2024 har Nato fortsatt genomförandet av rymdpolicyn och rymden som en operativ domän. Natos första rymdsymposium i april 2024 utgjorde en språngbräda för att föra fram Natos rymdagenda, framför allt i relation till kommersiella

aktörer. Nato har under året utformat en strategi för samverkan med den kommersiella rymdindustrin som ska publiceras under 2025.

Nato har lanserat ett antal multinationella initiativ på rymdområdet. I samband med toppmötet i Washington i juli 2024 undertecknades ett samförståndsavtal för övervakning och spaning från rymden. På försvarsministermötet i oktober undertecknades två avsiktsförklaringar, en om utveckling av satellitkommunikation i Arktis och en om utveckling av förutsättningar för snabb uppskjutning av satelliter. Sverige deltar i alla dessa tre initiativ.

Sveriges engagemang i rymddomänen inom Nato framgår av den nationella försvars- och säkerhetsstrategin för rymden, vilken regeringen antog den 4 juli 2024. Sverige ska bidra till att utveckla Natos rymdpolitik, stärka alliansens kollektiva rymdförmåga och dra nytta av de allierades samlade rymdinfrastruktur för Sveriges försvar och säkerhet. Med svensk försvars- och rymdindustri samt innovationskraft kan Sverige utveckla rymdförmågor som kan bidra till Natos kollektiva försvarsförmåga.

4.1.11 Rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning

Rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning ses, vid sidan av avskräckning och försvar, som en viktig del för strategisk stabilitet, och Nato har som mål att skapa förutsättningar för en värld utan kärnvapen. Nato arbetar löpande med att samordna och stödja medlemsstaternas åtaganden inom ramen för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen. Natos medlemmar är statsparter till icke-spridningsfördraget för kärnvapen (NPT) och alliansen betonar i sitt strategiska koncept att icke-spridningsfördraget för kärnvapen är hörnstenen i det globala arbetet och den enda trovärdiga vägen mot nedrustning.

Allierade har under 2024 träffats regelbundet i kommittén för spridningsfrågor och på huvudstadsnivå i kommittén för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. I dessa format diskuteras bland annat samordning inför möten i multilaterala nedrustningsforum och analys av det generella genomförandet av icke-spridningsfördraget för kärnvapen och andra rustningskontrollinstrument. Sverige har bland annat verkat för att Nato ska kunna agera samstämmigt och för att kommunicera det arbete Nato gör för att vara en transparent och ansvarstagande aktör. Allierade, däribland Sverige, har under året deltagit och drivit olika initiativ för att stärka insatser för riskreducering och verifikation. De tre kärnvapenstaterna inom alliansen har aktivt försökt främja dialog med Ryssland och Kina för att minska strategiska risker och öka transparensen kring doktriner och innehav av kärnvapen. USA har bekräftat sin beredvillighet att villkorslöst inleda dialog med Ryssland och Kina om rustningskontroll, hittills dock utan gehör.

Inom Nato diskuteras konventionell rustningskontroll och förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder i arbetsgruppen High Level Task Force. Arbetsgruppen är ett viktigt format för allierade för att utveckla policy, dela information och samordna arbetet inom konventionell rustningskontroll.

Under 2024 har allierade eftersträvat att på olika sätt bevara de förtroendeskapande instrumentens funktion. Det gäller fördraget om observationsflygningar (Open Skies Treaty), Wiendokumentet och fördraget om konventionella väpnade styrkor i Europa (Treaty on Conventional Armed Forces in Europe, CFE-avtalet). Det årliga informationsutbytet inom ramen för samarbetet under Wiendokumentet omfattar bland annat uppgifter om militär organisation, försvarsplanering, försvarsutgifter samt riskreducerande åtgärder. De förtroendeskapande åtgärderna fyller fortsatt en viktig funktion.

Open Skies Treaty är ett förtroende- och säkerhetsskapande instrument och diskuteras i HLTF. Natoallierade genomför inga observationsflygningar över varandras territorium.

Under 2023 lämnade Ryssland samarbetet i CFE-avtalet. Fortsättningen för fördraget efter det ryska utträdet analyseras av fördragsstaterna, men även icke-fördragsstater påverkas genom dess konsekvenser för arkitekturen för rustningskontroll och förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder i Europa. Sverige är inte part till CFE-avtalet.

4.1.12 Antiterrorism

Terrorism betraktas i Natos strategiska koncept som det mest direkta asymmetriska hotet mot medborgarna i alliansen och mot internationell fred och välbefinnande. Natos arbete med att bekämpa terrorism vägleds av policyriktlinjer som genomförs genom en arbetsplan.

Uppdaterade policyriktlinjer antogs vid toppmötet i Washington. I de uppdaterade policyriktlinjerna befästes tre principer för Natos arbete mot terrorism: efterlevnad av folkrätten, stöd till allierade samt icke-duplicering och komplementaritet. Därtill angavs tre huvudområden för Natos insatser: lägesbild och informationsutbyte, förmågor och beredskap samt internationell samverkan. Terrorismbekämpning utgör ett inslag i flera av Natos strukturerade samarbeten med partners, inte minst inom det södra grannskapet.

I oktober 2023 utsåg Natos generalsekreterare en särskild samordnare för antiterrorism.

Sverige beslutade år 2022 att stödja Natos frivilliga bidragsfond för bekämpning av terrorism med 10 miljoner kronor. Det svenska bidraget utgör en resurs för Natos projekt för att bekämpa terrorism.

4.2 Krishantering och förebyggande

Krishantering och förebyggande utgör en av Natos kärnuppgifter och omfattar bland annat krishanteringsinsatser, humanitärt stöd och kapacitetsuppbyggnad. Nato genomför internationell krishantering, i egen regi eller tillsammans med partnerländer och internationella organisationer. Det är en del i Natos mål att främja säkerhet och stabilitet i och utanför Natos medlemsländer. Sedan Natos insats i Afghanistan avslutades i september 2021 har Natos fokus i allt högre utsträckning legat på det kollektiva försvaret av alliansen, för vilket internationella krishanteringsinsatser är en viktig, om än mindre framträdande del. För

4.2.1 Natos utbildningsinsats i Irak

Natos utbildningsinsats i Irak (NATO Mission in Iraq, NMI) är en rådgivnings- och utbildningsinsats på strategisk nivå som bland annat omfattar insatser till stöd för det irakiska försvarsministeriet och centrala staber. Natos insats i Irak genomförs inom ramen för Iraks partnerskap med Nato. Irak har varit partnerland till Nato sedan 2011. Insatsen genomförs i nära samarbete med den USA-ledda insatsen Operation Inherent Resolve (OIR), som bedrivs inom ramen för den Globala koalitionen mot Daesh och med EU:s civila insats EUAM Irak. Sverige har under 2024 deltagit med en stabsofficer i NMI.

Nato och Irak har bekräftat att NMI kommer att fortlöpa även efter september 2025 då OIR:s verksamhet kommer att upphöra i sin nuvarande form. OIR:s verksamhet har fokuserat på att stärka de irakiska försvarsstyrkornas militära förmåga genom utbildning och mentorskap på högre ledningsnivå och operativ nivå och därmed kompletterat NMI:s verksamhet.

4.2.2 Natos insats i Kosovo

Natos insats i Kosovo (Kosovo Force, KFOR) har till uppgift att upprätthålla fred och allmän säkerhet i Kosovo. Verksamheten har bland annat omfattat stöd till återvändande flyktingar, minröjning, sjukvård, insamling av vapen, skyddande av religiöst betydelsefulla platser, uppbyggnad av civila institutioner samt stöd till uppbyggnaden av Kosovos försvarsmakt.

Genom åren, allt eftersom säkerhetssituationen i Kosovo förbättrats, har insatsens storlek minskat och uppgifterna justerats. Med de ökade spänningarna i Kosovo under 2023 beslutade Nordatlantiska rådet den 29 september 2023 att tillfälligt förstärka insatsen.

Regeringen stödjer Kosovo i det pågående arbetet att bygga ett demokratiskt och öppet samhälle, utveckla sin ekonomi, stärka rättsstaten och närma sig EU. Sverige har avslutat sitt militära engagemang i form av styrkebidrag till KFOR, men fortsätter det långsiktiga engagemanget för utvecklingen av Kosovos säkerhetsstrukturer genom utplacering av personal vid högkvarteret för KFOR. Det svenska bidraget har under 2024 omfattat tre stabsofficerare.

4.3 Säkerhetssamarbete

Natos strategiska koncept slår fast att säkerhetssamarbete är en av Natos tre kärnuppgifter och betonar betydelsen av att fortsätta stärka alliansens band till partners som delar dess intressen och värderingar, inklusive vikten av att upprätthålla en regelbaserad världsordning. Den euro-atlantiska säkerheten säkerställs bäst genom ett brett nätverk av partnerrelationer med länder och organisationer runt om i världen. Bland

Natos partnerskap återfinns över 40 stater och internationella organisationer. Till de senare hör bland annat EU, FN, OSSE och Afrikanska Unionen. Varje partnerland har en individuellt anpassad relation till Nato i fråga om omfång, mål och fokus för partnerskapet.

Alliansen fortsätter att genomföra åtgärder för att göra partnerskapen mer strategiska och mer effektiva. Inom Nato pågår sedan 2021 ett arbete med att införa skraddarsydd partnerskapsprogram för samtliga partners som samlar alla Natos samarbeten med ett specifikt land inom ramen för ett program (Individually Tailored Partnership Programme, ITPP). Syftet är att göra samarbetet med partnerländer mer målinriktat. Arbetet för att samla tidigare partnerskapsprogram och handlingsplaner under de skraddarsydda partnerskapsprogrammen som övergripande ramverk för varje partnerland har fortgått under 2024.

Ett fokusområde för Folke Bernadotteakademiens Natorelaterade verksamhet är säkerhetssamarbete.

4.3.1 Samarbete med Europeiska unionen

23 länder i Europa är medlemmar i både Nato och EU. De två organisationerna delar gemensamma värderingar och strategiska intressen samt har kompletterande roller i att stödja internationell fred och säkerhet. EU utgör en unik och viktig partner till alliansen. Organisationernas samarbete manifesteras bland annat i Natos strategiska koncept, EU:s strategiska kompass samt i tre gemensamma deklARATIONER, den senaste från 2023. Organisationerna samarbetar bland annat inom försvarsindustrifrågor, militär rörlighet, hybrida hot, cybersäkerhet och försvar samt resiliens, civil beredskap och skydd av kritisk infrastruktur. Under 2024 deltog EU:s höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik utöver toppmötet i juli också vid Natos utrikesministermöten i april och december, samt vid Natos försvarsministermöten i februari, juni och oktober.

Som medlem i både EU och Nato verkar regeringen för ett nära samarbete mellan de två organisationerna. Ett nära samarbete är centralt för att möta gemensamma utmaningar i ett försämrat säkerhetspolitiskt världsläge, inklusive för att hantera hybridhot och destabiliserande aktiviteter.

EU och Nato har haft ett nära samarbete och uppvisat stor enighet i hanteringen av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina.

För att möta gemensamma hot och utmaningar enades generalsekreterare Rutte och kommissionens ordförande von der Leyen i oktober 2024 om att inrätta en ny högnivågrupp för att stärka samarbetet mellan EU och Nato.

4.3.2 Partnerskap för fred

Partnerskap för fred är benämningen på Natos samarbeten med länder i det euro-atlantiska området. Det etablerades 1994 och inkluderar idag 18 partnerländer, varav två – Belarus och Ryssland – är suspenderade till följd av Rysslands krig mot Ukraina.

Irland, Malta, Schweiz och Österrike benämns gemensamt ”de västeuropeiska partnerländerna” och utgör nära partnerländer med betydande bidrag till Natos krishanteringsinsatser och en hög nivå av interoperabilitet och militärt samarbete.

4.3.3 Bosnien och Hercegovina, Georgien och Moldavien

Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina är tre av Natos partnerländer – Bosnien och Hercegovina, Georgien och Moldavien – utpekade som särskilt utsatta och sårbara, så kallade partners at risk. Vid Natotoppmötet i Madrid 2022 beslutade stats- och regeringscheferna om ett intensifierat arbete inom Nato med stöd inom förmågeuppbyggnad och resiliens till dessa länder. Regeringen har under 2024 bidragit till detta stöd i de tre länderna.

Alliansens stödpaket till Bosnien och Hercegovina antogs i februari 2023 och syftar till att stärka landets säkerhet och försvarsförmåga inom områden som krishantering, cybersäkerhet samt antiterrorism. Vid Natos högkvarter i Sarajevo inrättades 2024 en politisk cell med syfte att stärka Natos politiska dialog och strategiska kommunikation i Bosnien och Hercegovina. Genom högkvarteret i Sarajevo stödjer Nato också EU:s insats i Bosnien och Hercegovina EUFOR Althea, till vilken Sverige bidrar med en stabsofficer.

Stödpaketet till Georgien syftar bland annat till att främja genomförandet av landets försvarsreformer liksom till att stärka dess interoperabilitet med Nato, exempelvis genom att hjälpa Georgiens övergång från utrustning enligt sovjetisk standard till Natostandard.

Natos samarbete med Moldavien har ett särskilt fokus på reformering och modernisering av försvarssektorn, resiliens och civil beredskap, bland annat inom energisektorn. Den 12–14 mars genomförde Nato och moldaviska myndigheter gemensamt en övning i Chisinau (Exercise Coherent Resilience 2024 Moldova). Den fokuserade på att stärka motståndskraften hos landets energiinfrastruktur mot cyber- och hybridhot.

4.3.4 Södra grannskapet

Natos samarbete med länder i Mellanöstern, Nordafrika och Sahelregionen sker bland annat inom partnerskapsformaten Medelhavsdialogen och det så kallade Istanbul Cooperation Initiative.

Vid toppmötet i Vilnius 2023 beslutade Natos allierade att göra en översyn av Natos verksamhet och partnerskapsrelation avseende alliansens södra grannskap. En extern oberoende expertgrupp tillsattes av generalsekreteraren under 2023 för att bidra till Natos framtida förhållningssätt till alliansens södra grannskap. Den 20 mars 2024 presenterade expertgruppen sin rapport vilken innehöll konkreta rekommendationer för utformandet av Natos förhållningssätt till alliansens södra grannskap. Vid Washington toppmötet i juli 2024 antog allierade Natos handlingsplan för södra grannskapet för ett starkare, mer strategiskt

och resultatinriktat förhållningssätt till regionen. I juli 2024 utsågs även en särskild representant för södra grannskapet.

Vid toppmötet beslutades även att inrätta ett förbindelsekontor i Amman, Jordanien. Förbindelsekontoret ska bidra till stärkt politisk dialog och praktiskt samarbete med Jordanien och bidra till bättre förståelse för den regionala kontexten. Jordaniens kung Abdullah II deltog vid Natos utrikesministermöte 2024.

4.3.5 De indopacifiska partnerländerna

Säkerhetsmässigt blir de euroatlantiska och indopacifiska regionerna mer och mer sammanflätade. Nato konstaterar att Kinas auktoritära styre och militära upprustning kombinerat med det fördjupade samarbetet med Ryssland utmanar både euroatlantisk säkerhet och den regelbaserade världsordningen. Vid toppmötet i Washington framhölls att Kina har blivit en avgörande möjliggörare av Rysslands krigföring i Ukraina genom sitt ”obegränsade” partnerskap med Ryssland och sitt stöd till Rysslands försvarsindustriella bas. Detta gör det än viktigare för Nato att samarbeta med likasinnade i Asien för att gemensamt stärka den regelbaserade världsordningen och försvaret av gemensamma värderingar. Regeringen har under året verkat för att Nato fördjupar och utvecklar samarbetet med de så kallade indopacifiska fyra partnerländerna (IP4): Japan, Australien, Sydkorea och Nya Zeeland.

Regeringschefer från IP4-länderna deltog vid Washington toppmötet 2024, där nya flaggskeppsprojekt lanserades inom militärt sjukvårdsstöd till Ukraina, cyberförsvar, motverkan av desinformation samt teknologier såsom AI. Ministrar från IP4-länderna deltog även vid Natos utrikesministermöte i april 2024 och för första gången vid Natos försvarsministermöte i oktober 2024.

I november gjorde Nato, IP4 och Ukraina ett gemensamt uttalande som fördömde Nordkoreas truppbidrag till Rysslands krig mot Ukraina.

Under 2024 deltog Sverige i en delegation av nio Natoambassadörer som genomförde en resa till Australien och Nya Zeeland i syfte att bland annat stärka relationen till partnerländerna samt få en fördjupad förståelse för de utrikes- och säkerhetspolitiska utmaningar som råder i regionen.

4.3.6 Natos initiativ för försvars- och säkerhetskapacitetsuppbyggnad

Natos initiativ för försvars- och säkerhetskapacitetsuppbyggnad (Defence and Related Security Capacity Building Initiative, DCBI) är ett program som ger partners strategisk rådgivning och praktiskt stöd att bygga kapacitet inom områden där Nato har expertis. Stödet bygger på efterfrågan och anpassas efter partnerländernas specifika behov. Programmet omfattar aktiviteter som strategisk rådgivning i försvarsfrågor, säkerhetssektorreform och institutionsbyggande samt praktiskt stöd till försvarskapacitet och förmågeutveckling. Sju partnerländer och en organisation deltar i DCBI-initiativet: Bosnien och Hercegovina, Georgien, Irak, Jordanien, Mauretanien, Moldavien, Tunisien samt FN.

Regeringen lämnade under året stöd till DCB-programmen i Bosnien och Hercegovina, Georgien och Moldavien. Stödet uppgick till 5 miljoner kronor per land och kanaliserades via Natos fond för DCB. Stöd genom programmen har flera målsättningar, inklusive interoperabilitet med Nato, bidrag till ländernas motståndskraft, stöd till samordning och interaktion mellan myndigheter samt att upprätthålla ländernas ansträngningar att bidra till euro-atlantisk säkerhet. Projekt inkluderar bland annat krishantering, cybersäkerhet, inköp av utrustning, utbildning samt reformstöd.

4.4 Horisontella frågor

Nato arbetar med ett antal horisontella frågor som ska genomsyra verksamheten inom samtliga tre kärnuppgifter. Det gäller kvinnor, fred och säkerhet samt mänsklig säkerhet, klimatförändringar och strategisk kommunikation.

4.4.1 Kvinnor, fred och säkerhet samt mänsklig säkerhet

Sverige har under 2024 deltagit aktivt inom Natos strukturer för att stärka arbetet med kvinnor, fred och säkerhet (WPS). På toppmötet i Washington antogs Natos uppdaterade policy för kvinnor, fred och Sverige har bidragit till framtagandet och uppföljningen av policyn. Policyn innehåller fyra strategiska mål: jämställdhetsinriktat ledarskap och ansvarsutkrävande, kvinnors deltagande och inflytande inom Nato samt i freds- och säkerhetsarbete, förebyggande av hot och våld mot kvinnor och flickor samt stärkt skydd av kvinnor och flickor.

Sverige har sedan medlemskapet utgjort en stark röst för integrering av WPS-perspektivet i Natos verksamhet, inte minst genom Försvarmaktens utbildnings- och kompetenscenter Nordic Centre For Gender In Military Operations (NCGM). Centret agerar fortsatt i sin formella roll som NATO Department Head for Gender in Military Operations, internationellt expertcentrum samt Natoackrediterad utbildnings- och träningsanläggning. I denna egenskap översätter centret Natos operativa krav till utbildnings- och träningsprogram samt stödjer allierade och partnerländer med ämnesexperter vid utbildningsevenemang och övningar.

Arbetet med mänsklig säkerhet har fortgått under 2024, med särskilt fokus på civil-militär samverkan. Det utgår från fem pelare: människohandel, skydd av barn i väpnad konflikt, att förebygga och motverka konfliktrelaterat våld, skydd av civila samt skydd av kulturarv och egendom.

4.4.2 Klimatförändringar

Klimatförändringarna, med ökande temperaturer, förändringar i det globala kretsloppet för vatten och olika typer av extremväder, får konsekvenser för säkerheten i Natos operationsområde och i dess

omgivning. Både miljön som organisationen verkar i och geopolitiska överväganden påverkas. Ett exempel är avsmältningen av havsis i Arktis som utmanar hållbarheten på militära installationer, gör regionen mer lättillgänglig och på sikt skapar nya förutsättningar för både ekonomisk och militär närvaro i regionen.

De allierade har uppmärksammat klimatets snabba förändringar och att det påverkar allierades säkerhet. I Natos strategiska koncept konstateras att Nato borde bli en ledande organisation avseende förståelse för och anpassning till klimatförändringarnas säkerhetsmässiga konsekvenser. Det följde på den handlingsplan som antogs vid toppmötet 2021 med fyra huvudsakliga åtaganden för organisationen: 1) adressera klimatförändringarna och utöka förståelsen för hur säkerheten utmanas av dessa, 2) anpassa militär förmåga och samhällets motståndskraft, 3) minska verksamhetens utsläpp av växthusgaser och 4) inkludera klimatförändringar i samarbetet med andra partners.

Under 2023 välkomnade de allierade etablerandet av ett så kallat "kunskapscentrum" (Centre of Excellence) för klimat och säkerhet i Montréal, Kanada. I maj 2024 ackrediterades centret vid Nato. Under det gångna året har Sverige deltagit som observatör vid centrets styrgruppsmöten och vid invigningen av centret i oktober. Vid toppmötet i juli 2024 konstaterade statscheferna i toppmötesdeklarationen att klimatförändringarna fortsatt är en betydande utmaning som bland annat behöver mötas med en hållbar energitransition.

4.4.3 Strategisk kommunikation

Nato har under 2024 intensifierat sitt strategiska kommunikationsarbete för att främja alliansens kärnuppgifter. I en säkerhetspolitiskt utmanande och informationsmässigt komplex tid har Nato anpassat sin kommunikation för att möta tilltagande hot och utmaningar från framför allt Ryssland men även andra statliga och icke-statliga aktörer. Stödet till Ukraina har utgjort en central prioritet för Natos kommunikationsinsatser under 2024 och även varit prioriterat i regeringens kommunikation.

Ett huvudmål för Natos strategiska kommunikation är att manifestera alliansens försvarsförmåga. Genom att synliggöra Natos militära övningar förmedlas alliansens beredskap och kapacitet till allmänheten i medlemsländerna, och en signal om styrka och beslutsamhet sänds till potentiella motståndare. Regeringen har kommunicerat om Sveriges engagemang för och bidrag till Natos avskräckning och kollektiva försvar, inte minst i samband med att regeringens överlämnande av proposition till riksdagen den 7 oktober 2024 om Sveriges bidrag till Natos avskräckning och försvar under 2025 (prop. 2024/25:22).

Sveriges inträde som fullvärdig medlem i Nato den 7 mars 2024 inleddes med tydliga kommunikativa signaler som betonade enighet och gemensamma värderingar. Under den senare delen av 2024 har NATO TV arbetat med att producera en film om Sveriges roll i och bidrag till alliansen.

En del av Natos kommunikation under året har särskilt riktats mot grupper med lägre nivå av förtroende för och kännedom om alliansen, exempelvis yngre. Genom anpassade initiativ, digitala kampanjer och

samarbete med lokala och globala aktörer har Nato verkat för att öka medvetenheten om alliansens betydelse för fred och säkerhet. Skr. 2024/25:112

Sverige har genom olika kommunikativa insatser bidragit till detta arbete. Exempelvis beslutade regeringen den 14 mars 2024 att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att genomföra en informationsinsats om Nato. En del av insatsen riktades till den breda allmänheten och en del riktades till unga i åldern 16–25 år. Den 13 maj 2024 anordnade Försvarshögskolan och MSB ett event i Stockholm riktat till unga, på temat Shaping Your Tomorrow. Samma dag hölls ett liknande event i Miami, USA. Eventen direktsändes och utgjorde tillsammans NATO Youth Summit 2024 – en satsning för att engagera befolkningen i åldern 18–35 år i Natoländerna.

5 Bilaga 1 – Förteckning över Natos medlemsstater

Albanien
Amerikas förenta stater
Belgien
Bulgarien
Danmark
Estland
Finland
Frankrike
Grekland
Island
Italien
Kanada
Kroatien
Lettland
Litauen
Luxemburg
Montenegro
Nederländerna
Nordmakedonien
Norge
Polen
Portugal
Rumänien
Slovakien
Slovenien
Spanien
Storbritannien
Sverige
Tjeckien
Turkiet
Tyskland
Ungern

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2025

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Svantesson, Acko Ankarberg Johansson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Jonson, Strömmer, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottner, M Persson, Wykman, Malmer Stenergard, Kullgren, Liljestränd, Bohlin, Carlson, Pourmokhtari, Rosencrantz, Dousa

Föredragande: statsrådet Malmer Stenergard

Regeringen beslutar skrivelse Verksamheten inom Nato under helåret 2024